

Motion till riksdagen 2017/18:3605

av **Linda Snecker m.fl. (V)**

Barn som brottsoffer och unga lagöverträdare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges målsägandestatus samt vilka övriga åtgärder som behöver vidtas för att förbättra barns behov av skydd och stöd i sådana situationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag som ligger i linje med vad som föreslås i betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) avseende barn och häktning och tillkännager detta för regeringen.

Barn som brottsoffer

När brottsoffret är ett barn ska det säkerställas att barnets bästa kommer i främsta rummet och att rättsväsendet och övriga delar av det allmänna som kan involveras i processen intar ett barnorienterat förhållningssätt. Det finns dock fortfarande stora brister och skillnader runt om i landet när det gäller handlednings- och utredningstiden för våldsbrott mot barn. Att det förhåller sig så framgår bl.a. av Rädda Barnens rapport, Brott mot barn – Om hur våldsutsatta barn drabbas när förundersökningen drar ut på tiden, från 2014. Barnens situation kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder etc. behöver genomlysas för att barns specifika behov bättre ska kunna tillgodoses. Sedan ett antal år tillbaka finns det på några platser i landet s.k. barnahus. Barnahus är en trygg och barnvänlig miljö där barn som misstänks vara utsatta för övergrepp är i centrum för utredningsprocessen. På barnahus finns det polis, läkare, socialtjänst och personal från BUP, husen finns på flera olika platser runt om i landet

och är ett gott exempel på en bra verksamhet där flera olika myndigheter i samhället samverkar för barnets bästa. Vänsterpartiet anser att det i möjligaste mån ska undvikas att ett barn slussas runt mellan flera olika myndigheter samt att barnet inte ska behöva upprepa sin historia för flera olika personer. Regeringen bör därför utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer tar i sitt betänkande (SOU 2014:49) upp frågan om polisens arbete med våldsutsatta barn och barn som bevittnar våld i nära relationer, och enligt samordnaren finns det mycket att förbättra med polisens rutiner i arbetet med barn som är utsatta för våld eller som bevittnat våld i nära relationer. Polisen har redan i dag stora möjligheter att upptäcka barn som lever med våld. I 3 § polislagen finns bl.a. krav på att polisen fortlöpande ska samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten. Bestämmelsen innehåller även en upplysning om skyldigheten att orosanmäla. I polisens handbok för brott i nära relationer uppmärksammas utredning av brott mot barn i ett särskilt kapitel; med hänvisning till FN:s barnkonvention ska beslut som berör barn enligt handboken alltid föregås av en analys av vilka konsekvenser beslutet får för barnet. I den nationella samordnarens betänkande visar erfarenheten att det dessvärre ofta saknas ett barnperspektiv eller att barnen förbises. Det gäller framför allt barn som själva är utsatta för våld. Vid våld i nära relationer ska polisen ha ett tydligt barnperspektiv och som rutin fråga barnet om hen är utsatt, inte endast om barnet har bevittnat våld. I betänkandet har den nationella samordnaren bl.a. föreslagit att Rikspolisstyrelsen (numera Polismyndigheten) får i uppdrag att ta fram en hot- och riskbedömningsmanual för barn som lever med våld samt ska även utveckla en särskild modell för barnkonsekvensanalyser inom polisens verksamhet. Betänkandet innehåller även en rad andra förslag som rör våldsutsatta barn och barn som lever med våld. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, varmed Vänsterpartiet tills vidare avvaktar med att lägga fram förslag på detta område. Den nationella samordnaren tar dock inte upp frågan om huruvida barn som bevittnat våld i nära relationer ska ges målsägandestatus.

Det finns omfattande kunskap om att barn som upplever våld mot en nära anhörig påverkas negativt på samma sätt som barn som utsätts för våld mot sin egen person. Ändå åtnjuter dessa barn inte samma rättigheter. Den forskning som finns om konsekvenser av att uppleva våld i nära relationer är tydlig och väl underbyggd. Den visar att upplevelse av våld har negativa effekter som många gånger drabbar barnet på såväl kort som lång sikt och både ekonomiskt, somatiskt, psykiskt och socialt.

Barn som bevittnat våld mot en närstående betraktas redan i dag i Sverige som brottsoffer och har möjlighet att få brottsskadeersättning. Dessutom utgör brott som varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person enligt 29 kap. 2 § brottsbalken en straffskärpningsgrund.

För att ett barn som bevittnat brott ska kunna få brottsskadeersättning krävs dock i de allra flesta fall en fällande dom för det brott som barnet bevittnat. Dessutom måste det finnas någon form av dokumentation, helst i förundersökning, gärningsbeskrivning eller dom, som visar att barnet sett eller hört brottet.

Den modell som finns i dag med möjlighet till brottsskadeersättning har dock inte visat sig vara tillräcklig för att tillgodose barns behov av rättsskydd och upprättelse. I förarbetena (SOU 2012:26) till den nya brottsskadelagen som trädde i kraft 1 juli 2014 uppmärksammades att barns närvaro på brottsplatser inte uppmärksammas i tillräckligt

hög grad samt att majoriteten av barns brottsskadeansökningar av det skälet avslås. I samband med hanteringen av propositionen En ny brottsskadelag (prop. 2013/14:94) beslutade riksdagen att det skulle vidtas ytterligare åtgärder för att säkerställa att barn som har bevittnat brott uppmärksammas i större utsträckning. Det är bra, men Vänsterpartiet anser att det även bör utredas hur dessa barn kan få ett starkare skydd och sina rättigheter bättre tillgodosedda.

Utöver problematiken som rör möjligheten att få ekonomisk ersättning finns flera andra aspekter där dessa barns behov inte tillgodoses i en straffrättslig mening. Barn är ofta huvudvittnen till våld i hemmet, men det förekommer att barn som vill vittna inte får göra det. Alla har en lagstadgad rätt att vägra vittna mot närstående, och i fall där vittnet är väldigt ung är det vårdnadshavaren som bestämmer om barnet ska vittna eller ej, även om det är denne som står åtalad för brott. Rätten att vittna eller att avstå från det handlar om att skydda barnet och det bör således inte vara upp till exempelvis den misstänkta förövaren att styra över detta.

Barnets bästa ska komma i främsta rummet både vid beslut om förhör under förundersökning och vid huvudförhandling. En bedömning av vad som är barnets bästa blir beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Ett grundläggande behov som är nödvändigt och som bör ingå i bedömningen av barnets bästa är att barn har behov av respekt för sin integritet. I detta behov ingår att barnet måste få tycka om sina föräldrar även om de är i konflikt med varandra. Barn ska således inte behöva riskera att bli gisslan för sina föräldrars olika och ibland motstridiga intressen. De barn som vill bör således få komma till tals under en rättsprocess samtidigt som ett barn varken ska behöva känna sig tvingad att ta ställning eller att vittna.

Barn som själva utsatts för brott av sin vårdnadshavare får alltid ett särskilt ombud. Det innebär att den särskilda företrädaren i vårdnadshavarens ställe ska ta till vara barnets rätt under såväl förundersökningen som rättegången. Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att vi anser att det är rimligt att även barn som upplever brott mot närstående ska ha en möjlighet att få en särskild företrädare, en objektiv vuxen person, som kan tillgodose deras rättigheter i en rättsprocess. Vi har även motionerat om att det bör utredas om barn som upplever våld mot en närstående ska ges ställning som målsägande i rättsprocessen.

Om barn som upplevt våld mot en närstående skulle ges målsägandestatus skulle det innebära ett starkare juridiskt skydd och möjlighet till formell upprättelse och olika stödåtgärder. Barnet skulle exempelvis ha möjlighet att polisanmäla brottet (i dag kan barn inte göra det eftersom brottet, våldet, inte anses ha riktats mot barnet), ha rätt till en särskild företrädare vid en förundersökning och rättegång, kunna göra skadeståndsanspråk samt förhöras i ett mål även om vårdnadshavaren motsätter sig detta. Barnets perspektiv och upplevelser av brottet skulle således beaktas i en annan utsträckning än vad som sker i dag, vilket skulle kunna leda till att barnet upplever att det blir lyssnat på och öka förutsättningen för att barnet känner en upprättelse för vad det varit med om.

Frågan är dock inte helt enkel. Samtidigt som det skulle innebära en rad fördelar om dessa barn gavs målsägandestatus så skulle det även innebära att de i rättsprocessen blir motpart till en förälder som kanske misshandlat en annan förälder eller ett syskon. Barn riskerar redan i dag att hamna i lojalitetskonflikter mellan sina föräldrar oavsett om det är frågan om en vårdnadstvist eller en brottmålsprocess. Som målsägande skulle barnet i en brottmålsprocess genom att vara motpart till en annan familjemedlem även inta en formell ställning i en eventuell lojalitetskonflikt. Även om skulden för våldet, rent

juridiskt, tydligare skulle läggas på den som utövar våldet om barnet gavs målsägandestatus, så finns en risk för att barnet själv inte uppfattar det så utan påtar sig en skuldbörda för vad som händer med den tilltalade föräldern.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser Vänsterpartiet att det finns många starka skäl till att utreda frågan om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges målsägandestatus där dess för- och nackdelar kan vägas mot varandra och att det även bör undersökas vilka ytterligare åtgärder som kan behöva vidtas för att skyddet och stödet till barn som upplever våld i nära relationer kan bli bättre. Regeringen bör därför utreda frågan om barn som upplevt våld i nära relationer ska ges målsägandestatus samt vilka övriga åtgärder som behöver vidtas för att förbättra barns behov av skydd och stöd i sådana situationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan fråga som uppmärksammats särskilt på senare tid är det accelererande hatet som barn och unga utsätts för på internet och i sociala medier och som tar sig uttryck i hot och trakasserier. Racistiska och sexistiska budskap har en stor spridning på nätet och för många unga är hat via nätet vardag i dag. De utsätts själva, ser andra utsättas och utsätter andra. De möter kränkningar, hot och trakasserier i bloggar, kommentarsfält och sociala medier. Av en undersökning från Ungdomsstyrelsen som presenterades i mars 2014 framgår det att så många som hälften av de unga i åldern 16–25 år har blivit utsatta för näthat. I en tredjedel av fallen rör det sig om hatbrott, dvs. trakasserier på grund av hudfärg, sexuell läggning eller tro. Ungdomsstyrelsens rapport Nätkränkningar, som utgavs i september 2014, visar också att just hatiska, kränkande och diskriminerande kommentarer av hatbrottskaraktär är vanliga på internet. Ett tydligt resultat är att erfarenheterna av kränkningar med hatbrottskaraktär är större i åldersgruppen 16–25 år än i åldersgruppen 25–40 år.

Dagens lagstiftning ger inte ett tillräckligt skydd mot kränkningar och hot på nätet, oavsett om brottet har karaktären av ett hatbrott eller inte. Dessutom saknas möjlighet att få brottsskadeersättning om nätbrottet bedömts som ett ärekränkingsbrott eftersom Brottsoffermyndigheten inte får gå in och ersätta ärekränkingsbrott. Vänsterpartiet anser att det behöver vidtas ett flertal åtgärder på detta område, men eftersom frågor som rör det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten just nu är föremål för en proposition lyfter vi inga sådana förslag i denna motion.

Unga lagöverträdare

Personer som inte fyllt 15 år är i Sverige inte straffmyndiga och kan därför inte dömas för brott. I vissa fall finns det dock möjlighet för polisen att utreda brott där den misstänkte är under 15 år, en s.k. § 31-utredning (31 § lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare). Det centrala syftet med en § 31-utredning är att klarlägga barnets behov av sociala insatser. Socialtjänsten informeras alltid när ett barn misstänks för brott och är den myndighet som ansvarar för eventuella åtgärder från samhällets sida.

Påföljdssystemet för unga lagöverträdare är utformat utifrån att barn och ungdomar som har begått brott i första hand ska hållas utanför kriminalvården och i stället bli föremål för insatser inom socialtjänsten. Unga lagöverträdare, dvs. personer upp till 21 år, särbehandlas både när det gäller valet av påföljd och vid straffmätningen. Skälet till detta är främst att unga typiskt sett inte har nått sådan mognad att de bör behandlas som

vuxna. Unga lagöverträdare kan också ofta ha särskilda behov av hjälp och stöd för att inte återfalla i brott. Innehållet i ungdomspåföljderna syftar därför till att motverka de riskfaktorer som kan leda till fortsatt brottslighet och att motverka återfall.

Den särbehandling som ska ske vid valet av påföljd innebär att påföljden för lagöverträdare som var under 18 år vid tidpunkten för brottet normalt bestäms till någon av de särskilda ungdomspåföljderna eller till böter. De särskilda ungdomspåföljderna som finns är ungdomsvård, ungdomstjänst och sluten ungdomsvård. Lagöverträdare som fyllt 18 men inte 21 år vid tidpunkten för lagföringen kan dömas till ungdomsvård och ungdomstjänst under vissa förutsättningar men det sker sällan. Sluten ungdomsvård får endast dömas ut för brott som begåtts före 18 års ålder. Härutöver kan dock även vuxenpåföljderna vid behov användas.

Unga lagöverträdare är således inte exkluderade från det övriga påföljdssystemet och kan därför även dömas till t.ex. villkorlig dom och skyddstillsyn. För att en person under 21 år ska kunna dömas till fängelse krävs det särskilda skäl och för en person under 18 år synnerliga skäl. Eftersom det finns ett system med särskilda påföljder för unga utgör dock påföljderna i praktiken ett andrahandsalternativ. Har någon begått brott innan han eller hon fyllt 21 år ska dennes ungdom också särskilt beaktas i lindrigare riktning vid straffmätningen.

Om den dömda var under 21 år (men över 15 år) vid gärningstillfället följer det av bestämmelsen i 29 kap. 7 § brottsbalken att en reduktion av straffvärdet alltid ska ske. Det innebär i korthet att det straff som hade kommit ifråga för den unge om hen hade varit vuxen, dvs. över 21 år, sätts ned på ett proportionerligt sätt i förhållande till den unges ålder. Straffnedsättningen minskar ju äldre den unga lagöverträdaren är.

I såväl Påföljdsutredningen (SOU 2012:34) som den kompletterande utredningen Nya ungdomspåföljder (Ds 2017:25) konstateras nämligen att det finns behov av fler ungdomspåföljder av olika ingripandegrad, då de befintliga ungdomspåföljderna inte utgjorde ett heltäckande system. Det innebär att det ibland saknades tillämpliga påföljdsalternativ för unga lagöverträdare, vilket förde med sig att påföljden i vissa fall bestämdes till en vuxenpåföljd, dvs. skyddstillsyn eller villkorlig dom, eller till böter. Det har även förekommit att en ungdomspåföljd dömdes ut trots att det egentligen inte utgjorde ett adekvat påföljdsval.

Det har på senare år höjts röster för att påföljdsreglerna för unga lagöverträdare ändras och att straffrabatten för unga i åldern 18–21 år bör minskas och eventuellt avvecklas, i syfte att unga ska bestraffas hårdare. Vänsterpartiet vänder sig starkt mot att både barn och unga i större utsträckning än vad som redan sker ska behandlas som vuxna i rättsväsendet. Påföljdssystemets åldersgränser och den särreglering som följer av ålder avseende straffmätning och påföljdsval ser ut som de gör av mycket goda skäl. Vänsterpartiet vill särskilt understryka vikten av att den särställning barn har och ska ha inte urvattnas. Vi ser däremot behovet av ungdomspåföljder och är inte främmande för att det införs fler sådana som kan komplettera de redan befintliga. Detta givetvis under förutsättning att de påföljder som införs är rättssäkra, särskilt anpassade för barn och unga och har ett tydligt behandlingsinriktat innehåll. Vi anser även att det återfallsförebyggande arbetet gentemot unga lagöverträdare bör förstärkas. I såväl SOU 2012:34 som Ds 2017:25 presenteras förslag på nya ungdomspåföljder. Vänsterpartiet har ännu inte tagit ställning till förslagen som lämnats och inväntar tills vidare att regeringen presenterar en proposition.

Barn i häkten

Ibland händer det att barn under 18 år misstänks för så allvarliga brott att de omgående måste omhändertas av det allmänna under utredning och i avvaktan på eventuell dom. Vänsterpartiet anser att sådana omhändertaganden endast bör ske i undantagsfall och att barn och unga under inga omständigheter då ska placeras i häkten.

I Sverige finns en lång och brett förankrad tradition av att särbehandla unga lagöverträdare i straffrättsligt hänseende. Tanken bygger på att straffrättsliga ingripanden mot unga människor måste anpassas till den unges brist på mognad, begränsade erfarenhet och särskilda förhållanden. Detta gäller särskilt åldersgruppen 15 till 17 år. Ett uttryck för denna grundsats är att barn som inte fyllt 18 år får häktas endast om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas och det dessutom föreligger synnerliga skäl för häktning. Trots det häktas varje år mellan ca 120 och 140 barn i Sverige och varje dag sitter i genomsnitt tio barn häktade. De barn som får restriktioner fortsätter oftast att ha det under större delen av häktningstiden och kan då, såsom systemet fungerar i dag, inte vara placerade på en gemensamhetsavdelning. År 2015 fick 115 häktade barn restriktioner. Av dessa fick 98 stycken behålla restriktionerna helt eller delvis under hela häktningstiden. Nästan alla barn som hade restriktioner under hela häktningstiden förbjöds även att vistas i gemensamhet. Ett fåtal av dessa hade fullständiga restriktioner utan några lättnader. Cirka hälften tilläts samsitta med annan och de flesta tilläts någon form av återkommande besök, vanligtvis av en familjemedlem och/eller socialsekreterare.

Sverige har under lång tid fått återkommande nationell och internationell kritik för sin häktning- och restriktionsanvändning både vad avser vuxna och barn. Sedan 1991 har FN:s och Europarådets tortyrkommittéer regelbundet kritiserat Sverige för långa häktningstider och isolering av misstänkta genom restriktioner. Kritiken mot Sverige har inte bara upprepats under lång tid utan dessutom varit mycket omfattande, då de intagnas situation bl.a. har beskrivits som inhuman och förnedrande, främst p.g.a. omfattningen av restriktionerna som innebär långa tider av isolering.

Under hösten 2014 granskade FN:s tortyrkommitté hur Sverige lever upp till FN:s tortyrkonvention. Resultatet av denna granskning presenterades i en rapport som innehåller sedan tidigare känd kritik riktad mot Sverige angående häktningstider m.m. Sverige kritiserar starkt för den utbredda och utdragna isoleringen av barn, att brottsmisstänkta för lätt hamnar i häkte och att häktningstiderna ofta är mycket långa. Även de omfattande restriktionerna som förekommer under häktningstiden ifrågasätts av FN-kommittén.

Kritiken i rapporten är särskilt hård vad det gäller isolering av unga i polisarrest eller andra förvar och FN-kommittén anser att Sverige bör avskaffa det systemet. I dag kan unga människor isoleras i 22 timmar om dygnet under långa perioder. FN oroas över de självmord och självmordsförsök som har skett bland unga som placerats i häkte och som tros vara ett resultat av isoleringen. FN-kommittén kräver att Sverige helt avskaffar isolering av barn i polisarrest, häkte och på särskilda ungdomshem samt utreder självmordsfallen i häkten.

I FN:s barnrättskommittés senaste rapport rörande Sverige från 2015 uttryckte kommittén en allvarlig oro över att frihetsberövade barn fortfarande hålls isolerade och uppmanade Sverige att omedelbart upphöra med isoleringen samt att i lag förbjuda varje isolering av barn. Kommittén oroade sig även över att Sverige inte ansträngde sig

tillräckligt för att finna alternativ till häktning och över att det saknades särskilda rutiner för hanteringen av barn i häkte.

Förra året lämnade Häktes- och restriktionsutredningen sitt betänkande, Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52), förslag på nya alternativ till häktning, begränsning av häktestiderna, lagstiftad rätt till mänsklig kontakt och särskilda regler för frihetsberövade barn. Även Brottsförebyggande rådet (Brå) har lämnat förslag till åtgärder i en kartläggning av situationen i häkte. Dessa förslag har än så länge dock inte lett till några lagstiftningsåtgärder.

Kriminalvården vidtog under 2016 ett flertal åtgärder i syfte att öka häktades tid i isoleringsbrytande åtgärder. Förutom utveckling av verksamhetsinnehållet har Kriminalvården och Åklagarmyndigheten fortsatt att utveckla sitt samarbete, på såväl central som lokal nivå. Syftet med samarbetet är att underlätta arbetet med isoleringsbrytande åtgärder för dem som är häktade med restriktioner.

En dryg fjärdedel av de häktade med restriktioner fick del av isoleringsbrytande åtgärder minst två timmar per dygn under 2016. Det är en liten ökning i förhållande till 2015. Knappt tre fjärdedelar av de häktade utan restriktioner fick del av isoleringsbrytande åtgärder minst två timmar per dygn vilket är en liten minskning i förhållande till 2015. För båda kategorierna häktade gäller att gruppen unga och gruppen kvinnor får isoleringsbrytande åtgärder i större utsträckning.

Innehållet i häktestiden för unga har enligt Kriminalvårdens slutredovisning av regeringsuppdragen om förstärkta insatser för unga klienter och våldsamma män, Kriminalvårdens förstärkta insatser för unga i kriminalvård och förstärkta insatser för våldsamma män 2013–2016, gjort framsteg under de senaste åren. Kriminalvården understryker dock att det finns behov av fortsatt utveckling exempelvis med arbetet för att uppnå det nuvarande målet för mellanmänsklig kontakt (dvs. två timmar eller mer per dag) för unga klienter med restriktioner. För att skapa väsentligt bättre förutsättningar att bryta isolering menar dock Kriminalvården att det ofta krävs omfattande förändringar av lokalerna, vilket är komplicerat eftersom häktena ofta är samlokaliserade med andra verksamheter eller placerade i tättbebyggda miljöer. Förutom anpassningar av lokaler krävs betydligt mer personal för att ambitionsnivån ska kunna höjas väsentligt. Det som Kriminalvården framhåller som positivt är att de unga uppfattar informationen som personalen ger som tydlig samt att deltagandet i motiverande samtal (MIK) har ökat. Uppsökarnas utökade uppdrag mot unga och våldsamma klienter bidrar också till utökade möjligheter till att motivera för behandling.

Som beskrivits ovan i inledningen har de svenska häkten fått kritik från ett antal internationella övervakningsorgan. Isolering och det stundtals tuffa klimat som råder på häkten är ingen lämplig miljö för omhändertagande av mycket unga personer i kris. På några av landets största häkten finns förvisso särskilda ungdomsavdelningar och på ett antal andra häkten finns särskild ungdomsverksamhet, men det är långt ifrån tillgängligt för alla. Inte heller är det tillräckligt.

Häktning i sig innebär en stor påfrestning för alla som häktas. Redan genom frihetsberövandet har den häktade fått sina fri- och rättigheter inskränkta på ett omfattande sätt. Varje ytterligare inskränkning av den häktades kontakter med omvärlden genom olika former av restriktioner förstärker utsattheten. En sådan isolering riskerar att leda till skadliga effekter för den häktade. Eftersom barn skiljer sig från vuxna när det gäller såväl fysisk som psykisk utveckling samt känslomässiga och utbildningsrelaterade behov så är det självklart att unga som häktas är extra utsatta för

den stress och påfrestning som både häktningen i sig och isolering innebär. Forskning visar att isolering redan efter några dagar är skadligt för en människa och att den orsakar framför allt psykiska, men ibland även fysiska, skador. Särskilt skadligt är isolering för personer under 18 år. Att som barn vara inlåst i ensamhet nästan dygnet runt innebär en stor påfrestning och är skadligt även om det endast pågår under kort tid. Barnen drabbas dock inte enbart psykiskt av inlåsningsen. Även kroppsliga funktioner som balans och motorik försämras markant. I betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) slår utredaren därför fast att det är angeläget att antalet barn som är intagna på häkten minskar väsentligt.

I barnkonventionen, som regeringen föreslår ska bli svensk lag, stadgas i artikel 3 att alla åtgärder som rör barn ska vidtas med barnets bästa i främsta rummet. Vänsterpartiet anser att frihetsberövade ungdomar aldrig ska vara helt isolerade samt att målsättningen om minst två timmars mänsklig kontakt per dygn är ett absolut minimum, ambitionsnivån måste vara betydligt högre än så. Barn ska behandlas med särskild varsamhet i ett rättssamhälle som Sverige. Det gäller även för barn som misstänks för brott.

Vänsterpartiet vill att det införs ett förbud både mot isolering av unga och att placera barn och unga i häkten. Vänsterpartiet vill även att det skyndsamt genomförs förändringar som innebär att barn som misstänks för brott som kräver häktning placeras i en miljö som är särskilt anpassad för barn och unga. I SOU 2016:52 lämnas förslag som går i linje med vad Vänsterpartiet efterfrågar. Dels föreslås att häktade som vid tiden för verkställigheten av häktningsbeslutet inte har fyllt 18 år ska förvaras på särskilt ungdomshem. I de fall det finns mycket starka skäl mot förvaring på särskilt ungdomshem får dock åklagaren besluta att barnet i stället ska förvaras i häkte. Dels vill utredningen att isolering av unga förbjuds. Utredningen föreslår dock att den som inte har fyllt 18 år och är häktad alternativt anhållen men placerad på häkte, ska ha rätt till minst fyra timmars vistelse tillsammans med annan varje dag, men understryker att det är en absolut miniminivå. Mot bakgrund av att utredningen föreslår att häktning av barn som huvudregel ska verkställas på särskilda ungdomshem får förslaget framför allt konsekvenser för de häktade barn som, p.g.a. att det föreligger mycket starka skäl, har placerats på häkte. Utredningen framhåller även att det är viktigt att fyratimmarsregeln inte blir normerande i begränsande riktning för de barn som placeras på särskilda ungdomshem. På de särskilda ungdomshemmen förutsätts att barnen får betydligt mer mänsklig kontakt än så.

Regeringen bör snarast återkomma med förslag som ligger i linje med vad som föreslås i betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) avseende barn och häktning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Snecker (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Karin Rågsjö (V)

Rossana Dinamarca (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)